

DIN DOCUMENTELE UNIRII DE LA 1859 O SCRISOARE A LUI VASILE ALECSANDRI PUȚIN CUNOSCUTĂ

CONSTANTIN TURCU

Publicăm în acest volum, în întregime, în traducere — acum întâia oară — excepționala scrisoare din 20 ianuarie 1859, trimisă de către Vasile Alecsandri fratelui său Iancu, la Paris, în care îi povestește amănunțit evenimentele care au dus la alegerea lui Alexandru I. Cuza ca domnitor al Moldovei.

Scrisoarea, originală, redactată în limba franceză, se află în arhiva de familie a poetului, în păstrarea Academiei Române, din București, unde a fost descoperită acum 20 ani¹, după alți vre-o 50, de stagiul în depozitele acestei instituții. Din cuprinsul ei, cititorii vor observa că poetul apare din plin, cu talentul său de mare scriitor, cu stilul său îngrijit, cu logica strâns susținută, cu energia și claritatea pe care i-o cunoaștem. Și, mai presus de toate, apare aici luptătorul progresist al epocii sale.

Scrisoarea este un document istoric de o mare importanță. Alecsandri se dovedește, totodată ca unul din cei mai buni cronicari ai timpului său. În afară de liniile generale ale faptelor cunoscute din istorie, sint descrise în ea o seamă de întâmplări și scene total necunoscute, între care, mai ales, acelea petrecute în actualul Muzeu de istorie naturală, din seara zilei de 3 ianuarie 1859. Alecsandri a jucat atunci un rol remarcabil, uimitor și decisiv, dezarmînd, rînd pe rînd, pe toți pretendenții la tron, din rîndurile partidului național-majoritar. El urmărește faptele acelor zile, cu o încordare deosebită și le notează cu interesul unui nedesmințit autor dramatic. Din acest punct de vedere, scrisoarea sa poate fi socotită un scurt scenariu al unei viitoare piese de teatru, veridică, istorică, pe care poetul n-a mai apucat să o scrie, deși el era cel mai indicat pentru aceasta, ca unul care a dorit fierbinte, a luptat cu tenacitate și a biruit în lupta cea mare pentru Unirea țărilor și a poporului român...

Dar lupta pentru atingerea acestui țel a fost grea și de durată. Alecsandri mărturisește că toți din generația sa au lucrat cu entuziasm și cu jertfe. Unii prin viu grai, neosteniți, alții prin presă, alții pe alte căi — în țară și în străinătate. „Cit despre mine (spune el) am început să fac din scena română un auxiliar puternic pentru succesul luptei noastre“. Aluzia este, desigur, la piesa de teatru „Cinel-cinel“, scrisă în 1875 și în care ideea unirii este impetuoasă. Ea a fost precedată de poezia „Deșteptarea României“ din 1848, și de „Hora Unirei“ din 1856. Cum se observă, poetul-luptător, anticipase totul, cu o intuiție de geniu...

Și acum, dăm conținutul scrisorii care formează subiectul principal al acestui articol. Ea este excepțională. Este, cum ar zice cronicarul, „cu asupră de măsură“ de strălucită și mobilizatoare...

¹ Cf. Marta Anineanu, *Catalogul corespondenței lui Vasile Alecsandri*, București, Editura Academiei R.S.R., 1957, nr. 6, p. 2 (semnalare). Textul francez, publicat ulterior de Cornelia Bodea, *Documente privind Unirea Principatelor*, vol. III, Buc. 1963, p. 483, nr. 231 (fără traducere).

înălțării o mulțime imensă de oameni, înarmați cu torțe, cu drapele etc. Degeaba vrui să evit această înălțare. Fui recunoscut în sania mea și, cît ai clipi din ochi, mă văzui înconjurat de mai mult de 3000 de oameni, care începură să strige salutîndu-mă : trăiască Alecsandri ! trăiască deputatul nostru ! trăiască poetul nostru ! Vruură să mă zmulgă din sanie ca să mă ducă în triumf. Doi comisari de poliție, care se găseau acolo, mă apărără spunînd mulțimii că eram bolnav. În sfîrșit, luai cuvîntul zicînd ! Fraților, să trăiască steagul moldovean, steagul României, pe care-l purtați cu atîta fală !

La aceste cuvinte era cît pe ce să fiu asurzit de urale. Era o scenă de noapte dintre cele mai fantastice. În mijlocul acestui tumult, auzii o voce de adevărat stentor strigînd ! unde-i muzica ? Banda de muzică militară înaintă prin masa compactă care mă înconjură. Atunci, același glas zise din nou ! cîntați măi Hora Unirii, că Alecsandri a făcut-o ! Noi urale întovărășite de dans, de cîntec. Era mărșă ! Fui aiurit în chipul acesta timp de un ceas, după care mulțimea mă lăsă liber ca să se ducă să-i sărbătorească pe Panu, Kogălniceanu și pe alții.

Într-un cuvînt, toată lumea este mulțumită că are un domnitor nou și că a scăpat de primejdiile care amenințau țara. Bătrînii boieri mari, numai ei nu știau încotro să apuce, ei nu înțelegeau nimic ! Cum — zic ei — un Cuza prinț domnitor ? E imposibil ! E un coșmar ! Și, totuși, a doua zi după alegerea lui Cuza, se duseră toți să se gudură înaintea lui. Pînă și Grigore Sturza, pînă și Mihail Sturza însuși, toți s-au prosternat umili în fața noului astru. O, neam josnic de ciocoi !

Adio, dragă Iancu, sînt fericit că am rămas cu scumpa mea independență și că am contribuit puternic să-mi salvez țara de la o calamitate iminentă.

Fratele tău, Alecsandri

Poate te vei vedea curînd, căci prințul vrea să mă însărcineze să duc scrisori de mulțumire regilor și împăraților care au ratificat Tratatul de la Paris.

Ceea ce trebuie subliniat în încheiere, ca să rămîină definitiv înscris în memoria tuturor generațiilor, este faptul că acum o sută și douăzeci de ani, Unirea Moldovei cu Muntenia, n-a fost o simplă întîmplare, nici opera diplomației timpului, ci rezultatul inevitabil al unui lung proces istoric, ce s-a născut în conștiința poporului nostru, din ambele principate, și în rîndurile acelorora dintre fiii lui, care i-au înțeles suferințele de secole, care i-au cunoscut dorințele cele mai fierbinți și care au luptat alături de popor pentru împlinirea unui mare ideal milenar.